

СЕМИНАРСКИ РАД БРАЋА НЕДИЋ

Професор:
Јасмина Перишић

Ученик:
Теодора Петровић 3-1

Земун, април 2014. године

Садржај:

Увод.....	2
Разрада теме.....	3-18
- Браћа Недић у историји.....	3-6
- У спомен браћи Недић.....	7-18
Закључак.....	19
Литература.....	20-21

Увод

Постоји једна српска песма која каже „радо Србин иде у војнике”. Сви они који су то чинили, у Првом српском устанку, касније и у Другом, а међу њима су свакако и браћа Недић, имали су за циљ постављање темеља српске државе, ослобађање народа, борбу за слободу, борбу за мир. Данас тим јунацима Срби на разне начине одају почаст у знак захвалности за пожртвованост и одбрану нашег народа и отаџбине.

СЛАВА СРПСКИМ ЈУНАЦИМА!

Разрада теме

Браћа Недић у историји

У пролеће 1804. године Први српски устанак је узео маха, а устаници опсели већа места и ослободили добар део Београдског пашалука.¹ Устанике ваљевског краја су предводили Матеја и Јаков Ненадовић.² После победе над Турцима на Свилеуви 11. марта, Јаков Ненадовић је опсео Шабац. Турци из Босне, зворнички паша Видајић и Мула Ножина пошли су у помоћ опседнутим Турцима у Шапцу. Њих је код манастира Чокешина требало да дочекају удружени устаници како би спречили да њихово присуство код Шапца упропасти опсаду. Код манастира су се састали харамбаша Ђорђе Ђурчија, браћа Недић Глигорије и Димитрије и Јаков Ненадовић са делом војске, јер је главнину оставио у опсади Шапца. Око начина супротстављања Турцима најпре су се сукобили Ђорђе Ђурчија и Јаков Ненадовић. Схвативши позицију у којој се налазе, харамбаша Ђурчија им је говорио - Па ако више наше војске не може доћи, ми се онда уклонимо, да не гинемо лудо, без невоље. Ако Турци запале манастир, народ ће га опет начинити, кано што је и до сад градио, али ми кад изгинемо око тијех зидина, нас не може нико повратити ни поградити.... Нас је шака јада овде.

На те речи, један од браће Недић повика – Идемо да се са Турцима јуначки побијемо.

Ђурчија је напустио Чокешину са око три стотине хајдука и писаром Вуком Стефановићем Караџићем. Јаков је затим ушао у сукоб и са Недићима и видевши да не може да им командује и он је отишао и повукао своју војску са собом.

На месту сукоба са Турцима остали су сами браћа Недић са својим хајдуцима и верним пратиоцима Дамјаном Кутишанцем и Пантом Дамјановићем.

¹ Први српски устанак је био устанак Срба у Београдском пашалуку и околних шест нахија против Турака у периоду од 14. фебруара 1804. до 7. октобра 1813. године Отпочео је као локална побуна против дахија, а прерастао је у прву фазу српске револуције. Устаници предвођени Карађорђем успели су да у значајном временском интервалу ослободе пашалук.

² Јаков и Матеја Ненадовић су устаничке старешине, које су предводиле ваљевску и шабачку нахију за време Првог српског устанка.

Браћа Недић и остали борци су знали да иду у смрт, када су изашли на мегдан пет пута јачем противнику.

И како рече игуманија манастира Чокешина Ана – Није јунаштво тући слабијег. Јунаштво је Србима у крви, зато смо милосрдени и пред јачим. Памет уз јуначку крв доноси победу, ма колико је непријатељ наизглед јачи.

Бој на Чокешини се одиграо на Лазареву суботу, 28. априла 1804. године.

Двојица браће Недић из Осечине код Ваљева, са још 303 војника нису хтели да се бране иза манастирских зидина да не би оскрnavили светињу, па су бусију направили на брду Џајевац. Игуман Чокешине Хаџи Констатнтин затражио је од братије да га рашчине, а поп Спасоје се распопио. Обојица су опасали сабље и стали на чело устаника, заједно са браћом Недић.

Легенда каже да је манастир Чокешину почео градити јунак Милош Обилић у 14. веку пре одласка на Косово. После његове јуначке погибије, изградњу је наставила његова мајка. Када је мајка сазнала за смрт свога сина, рекла је – Ни чок више, па је градња задужбине овог јунака била заустављена. Како је чок назив за количину малтера коју зидар може захватити својом мистријом, према томе је и манастир добио име. После неколико година Милошева мајка је наставила градњу манастира.

Браћа Недић су са својим борцима сачекали Турке пет километара даље, на падинама Цер планине, међу храстовима и липама, где је клисура Липовог потока.

Турска војска је пошла у помоћ опкољеном Шапцу, али је прво намеравала да уништи устанике у Чокешини да јој не би касније били иза леђа. Острaвљени Турци налетали су на хајдуке, али су их хајдуци вратили на почетни положај сложним плотунима. Зашаренило се поље мртвим Турцима, али и Срба је било све мање. Турци су се неко време повукли у тврђаву и чекали помоћ. Из Јање, преко Дрине пристигао им је Ножић-паша са хиљаду и по коњаника.³ Стигли су у Лешницу и кренули према Чокешини, манастиру, и то све мегданџија до мегданџије. Турци су се у Чокешини разбеснили као рисови, бацивши се на хајдуке

³ Мула Ножина или Ножић-паша, родом из села Маоче, био је господар у Београду, а пред Први српски устанак хтео је из Босне да се врати породици у Београд. То је и покушао са 1.500 војника, али је претрпео пораз код Чокешине и морао је сам да се врати у Босну.

и устанике. Браћа Недић сачекали су надмоћније Турке и пружили им снажан отпор, али им је нестало барута.

Браћа Недић су били рањени на више места. Посебно су им биле тешке ране на ногама, нису могли стајати, а ни склонити се на сигурније место. Они су из седећег става, ослоњени леђима један на другог, пуцали и храбрили остале борце да истрају све до своје погибије. Јаков се некако извукао из окршаја, отишао по помоћ и вратио се, али је све већ било готово. Сви устаници су изгинули, осим неколико њих, који су се притајили међу погинулим. После пет дана избегли игуман Хаџи Константин је са мештанима и мајком браће Недић затекао ужасан приказ: искасапљена тела браће Недић и њихових 303 хајдука, спаљен манастир и 9 преживелих у тешком стању, који су умрли иако им је указана помоћ. Сви су сахрањени поред манастира.⁴ Историчари су Џајевац и Чокешину назвали српским Термопилима, а Филип Вишњић описао стиховима:

„ Полећеше два врана гаврана,
са врх Цера, изнад Чокешине
крвавијих кљуна до очију
и крвавих ногу до кољена“.⁵

Кости погинулих устаника пренете су у костурницу поред манастира Чокешина. Јуначка погибија браће Недић и њихових хајдука ушла је у легенду. Нико није преживео у одредима браће Недић, али нико није ни побегао. Изгинули, али ни за педаљ нису уступили, тог 16. априла 1804. на Цвети, уочи Лазареве суботе.

У подножју Цера, као зачарана невеста стоји Чокешина, понос Подриња, српска светиња. Пише у летопису манастира: „ Грљена је зрацима сунца, милована хладним крилима обесних церских ветрова и немо, мистично, али речито прича о животној, националној снаги“. Тако је написао игуман Митрофан, 1934. године.

⁴ Мајка Неда, по којој се презивају ови угледни Срби, дошла је из Осечине и подигла надгробне плоче синовима.

⁵ Филип Вишњић (1767 — 1834) је један од најпознатијих српских гуслара и твораца српских народних песама. За време Првог српског устанка био је омиљени гост у кућама устаничких војвода. У својим устаничким, ослободилачким, револуционарним песмама снажним индивидуалним обележјем помињао је и браћу Недић.

Манастир Чокешина

Унутрашњост манастира Чокешина

У спомен браћи Недић

Поставши понос Поцерине, направљен им је споменик у порти манстирског конака. Споменик је радио Италијан Никола Туе. Висина споменика је 4 метра. Урађен је од камена, гранита из чокешинског мајдана поред реке Нечаје, односно, „од камена тамошњих мајдана, камено-затворено плаве боје, испрсан жутим и белим жицама неједнаке дебљине и дужине“.⁶ На масивном, квадратном споменику, облику стеле са двоводним кровом, у полукружним плитким нишама, са све четири стране, уклесани су натписи и стихови, које су саставили песник Владимир Јовановић и свештеник Н.П.Станојевић.

На западној страни споменика пише:

Три стотине српских јунака

Са два брата Недића

Глигоријем и Димтријем (Јанком)

Рођенима у Осечини Ваљевскога округа.

Ништавни су споменици сјајни

спрам јунаштва тих Недића славни.

Нек смрт њина целом Српству

За вечити углед служи,

нек се свако, као они

завичају свом одужи.

Да њихове смрти не би,

Да за Српство нису пали,

Још би Срби у Поцерју

Турској сили робовали.

⁶ Мр Љиљана Грчић, дипл.географ, Београд

На источној страни:

СРПСТВО

И НЕДИЋЕВ ОДБОР ПОТОМСТВУ:

*Ев са овим видним знаком,
дајемо вам пример сваком,
како с љуби Домовина,
та народна тековина.
Недићу су за њу пали
и свој живот Богу дали,
па зато се овим славе
те јуначке српске главе.
И и с на њих угледајте
Вечно роду свом служите.*

На јужној страни:

ХРАБРИМ БОРЦИМА

*Два су брата на бојишту стала,
Да се боре противу Турака,
Ал су оба на војишту пала
С три стотине убојних јунака,
На Липову потоку
Код села Чокешине, на Лазареву Суботу,
Априла 16, године 1804.*

На северној страни:

СРПСКОМ РОДУ

*Братство, љубав, слога та
Диге народ, сваки дан!
И Срб сваки том нек тежи
Тад ће душман наш да бежи.*

*Недићи су сложни били
Венац славе Српству свили,
Слава милој браћи тој,
Српски роде увек пој!*

Горњи део споменика, обликован као камени кров, са осмостраном настршицом, украшава камени крст. Испод настршице са западне стране и изнад поменутих натписа и стихова, урезан је датум када се одиграо бој на Чокешини и датум када је споменик откривен:

„Априла 16.1804. године. За владања Краља Србије Александра I октобра 7.1890. године“

Сваке Лазареве суботе, у цркви манастира Чокешина, после литургије, читају им се на парастосу имена.

Споменик Браћи Недић и ратницима у боју на Чокешини

Такође , стара црква у Осечини позната је и по томе што је годинама била чувар херојског симбола овог краја – заставе браће Недић. Центар Осечине је 2008. године претворен у градски трг којим доминира управо споменик браћи Недић.

Споменик браћи Недић у Осечини

застава браће Недић

Осечина се овим јунацима одужила и улицом Браће Недић, у којој се налази народна билиботека Осечина, црква Осечина, гробље Осечина, Основна школа „Браће Недић“, пошта Осечина и фабрика намештаја „Тапос“.

Улица браће Недић у Осечини

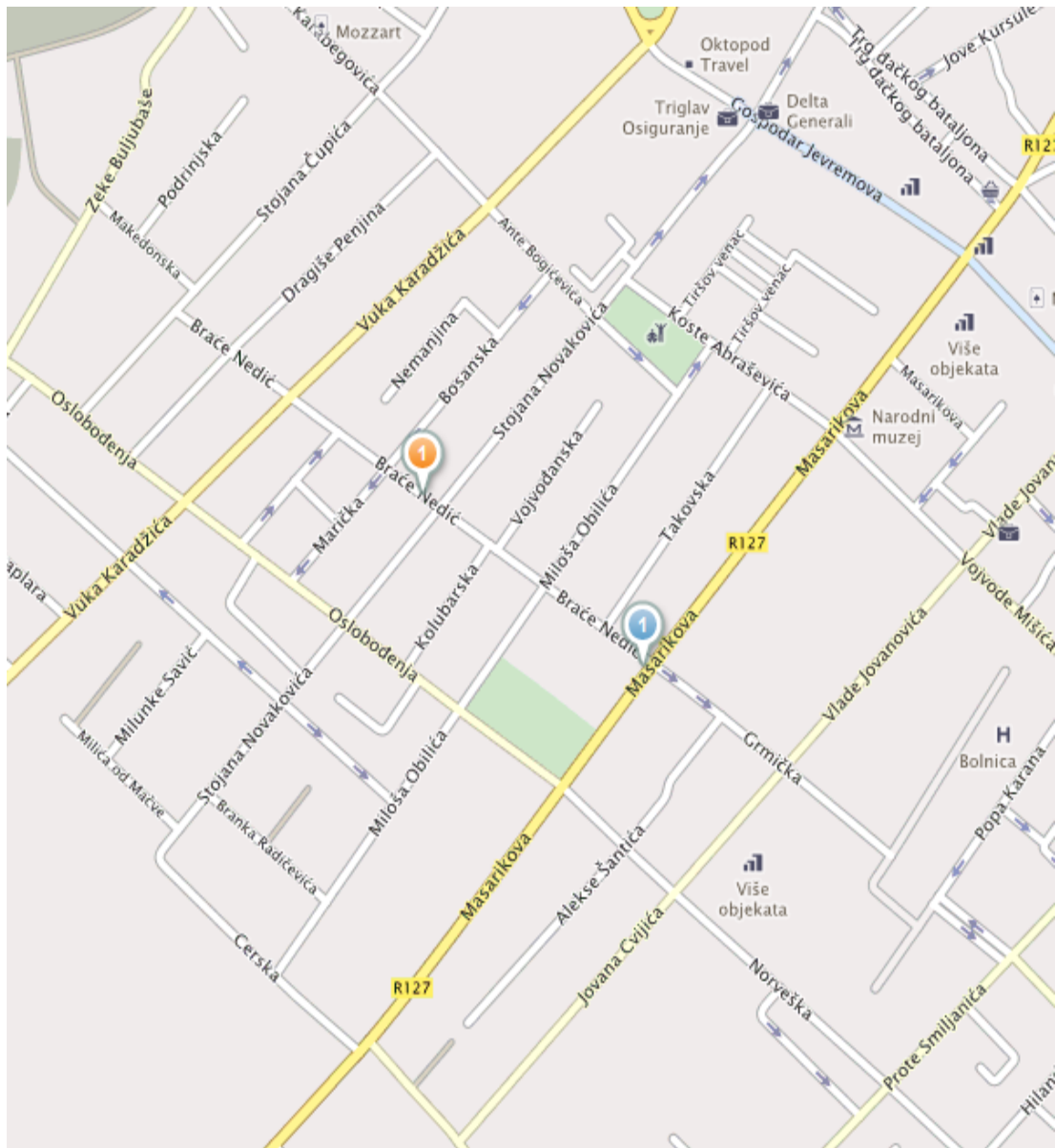

Основна школа „Браћа Недић“ у Осечини

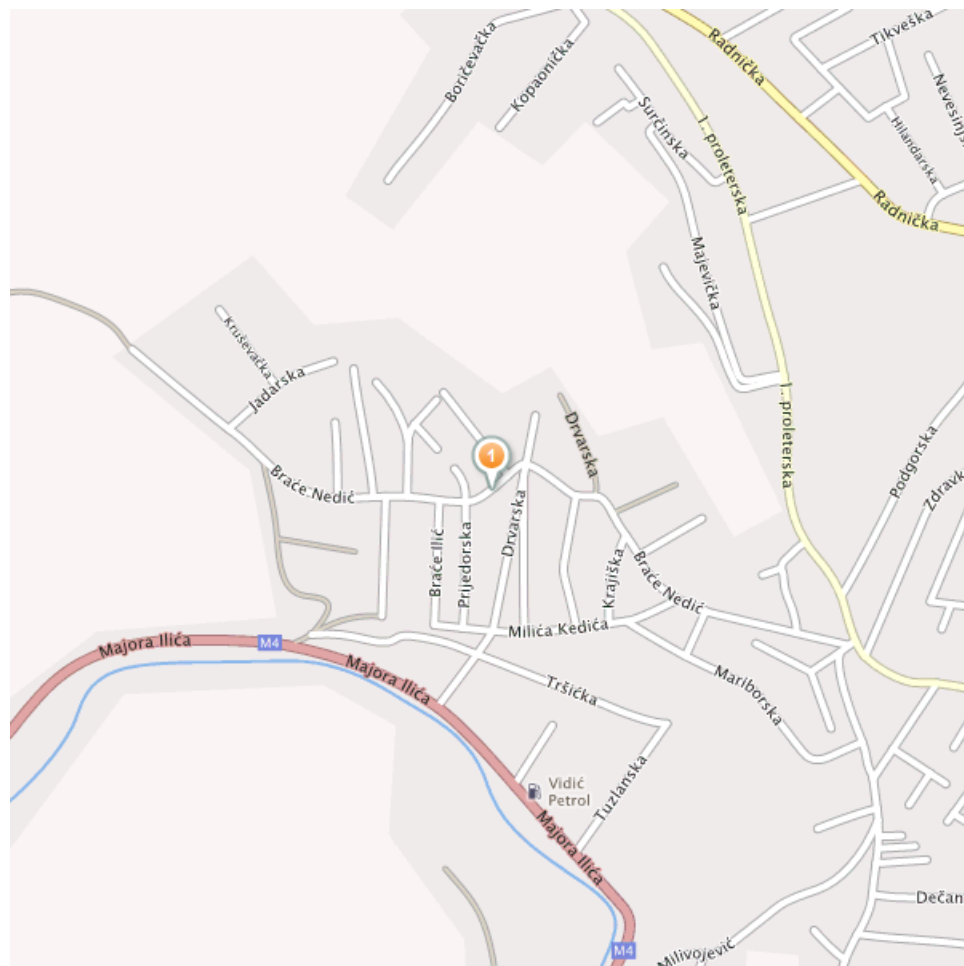
Поред Осечине, улицу са називом ових хероја има и Београд, Ваљево као и Шабац.

Улица браће Недић у Београду,
смештена у предивном делу
општине Врачар.

Улица браће Недић у Шапцу

Улица браће Недић у Ваљеву

Да мештани града Ваљева на разне начине желе да искажу поштовање и одају почаст овим српским јунацима, сведочи још један оригиналан податак . На путу за Бајину Башту у Ваљеву постоји и ловачко удружење, које носи назив ових хероја.⁷

⁷ Ловачко удружење “Браћа Недић “ основано је 1895. године, као једно од старих здања са седиштем у Ваљеву.

Ловачко удружење „Браћа Недић“

Поводом двестогодишњице Првог српског устанка и боја на Чокешини издат је роман под називом „Курјаци са Влашића“, кога је објавила Народна библиотека Осечина 2004. године, док се друго издање по ауторској првобитној замисли објављује под насловом „Сви Недини синови“. Аутор ове књиге, Душан Николић је вешто спајајући познате историјске чињенице и доступне податке исплео причу која нам у књижевној форми објављује ко су они били, када су и како живели, чиме су се бавили. Пишући специфичним језиком (како се некада говорило), карактеристичним за северозападну Србију, одакле и сам потиче, аутор нам открива мноштво занимљивих детаља о начину живота, обичајима и менталитету људи. Верно и уметнички уверљиво, аутор је дочарао доба када се стварала савремена српска државност.

Сви Недини синови

Издавачко друштво „Колубара“ је у лето 1996. године почело са објављивањем „Биографског лексикона Ваљевског краја“. Лексикон излази у свескама с тим што пет редовних и једна допунска свеска чине једну књигу. У 13 досадашњих свезака, на 1040 страна, објављено је више од 1500 биографија. Највише простора испуњено је биографијама устаничких вођа из прве две деценије 19. века, између осталих, браће Недић из Осечине.

Биографски лексикон Ваљевског краја

Познати немачки историчар Леополд Ранке, у својој књизи „Српска револуција“ посветио је неколико страница бици у Чокешини, коју је назвао „српским Термопилима“, а браћу Недић „српским Леонидама“.⁸

„Српска револуција“ - Леополд Ранке

Овај историјски догађај опеван је у песми Филипа Вишњића „Бој на Чокешини“. У нашој поезији, ни усменој ни писаној, нема тако сјајно описаног боја као што је „Бој на Чокешини“. Све што је могао да да један велики песник пре свега, дао је наш најпознатији народни певач, Филип Вишњић баш у овој песми. Главне личности песме су браћа Недић, јунаци највишег ранга. Недићи су пали, јуначки, херојски, али су Турцима дали отпор какав су само једном у историји дали на Термопилима Грци Персијанцима. Вишњић у песми каже:

⁸ У кланцу Термопиле 480.године п.н.е. погинуло је око 300 Спартанаца. Термопилска битка се данас користи као пример у војним академијама како мала група добро тренираних и добро водјених војника може да се брани против вишеструко бројнијег противника.

*„... Ту погиле за трина Србиња,
а Турака Јањи донесоше
пет стотина, онђе упоаше,
вергијаша ни носили нису,
и данаске стоји костурница
од Србаља и још од Турака
виш Врањева, дубока потока
на високу брду големе;
та знаће се њино разбојиште,
док је Цера и Видојевице
и на небу сунца и мјесеца,
ђе Недићи јесу погинули
у суботу на светог Лазара
пред Ристово, пред Цвјетносије.“*

Филип Вишњић

Закључак

После свега, намеће се питање, да ли се појам јунаштва губи међу Србима? Одговор сам потражила код Слободана Радовановића (67) и Младена Стојановића (71) из Осечине. Ова два човека одржавају гробове јунака код манастира Чокешина, старе 205 година. Недавно су добили одликовање од Друштва за неговање традиције Србије. То признање носе са поносом, спремно га држећи на грудима. Они кажу да се јунаштво није изгубило, али се знатно изменило код Срба. Наиме, кажу више не важи оно „радо Србин иде у војнике“. Слободан то најбоље види на примеру браће Недић. Он тврди да су се браћа Недић повукли са момцима у манастир који је тада имао зидине, вероватно их Турци не би дирали, већ би наставили ка Шапцу. Недићеви момци су знали да иду у смрт када су изашли на мегдан пет пута јачем противнику. Слободан се диви том јунаштву, потреби да се брани отаџбина, вера, народ..

Схватила сам да, баш као и ученици основне школе из Чокешине, и ми треба да се угледамо на Недиће јер: „Недићи су сложни били, венац славе Српству свили, слава младој браћи тој, српски роде увек пој“.

Литература:

-Битка код Чокешине . Доступно на:

http://sr.wikipedia.org/sr/%D0%91%D0%B8%D1%82%D0%BA%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B4_%D0%A7%D0%BE%D0%BA%D0%B5%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%B5 датум преузимања: 07.04.2014.

-Браћа Недић. Доступно на:

http://www.mycity-military.com/Ostalo-5/Najveci-heroji-u-istoriji-nominacije-za-anketu_8.html и

<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.69.html:250991-Macva-zna-da-slavi-junake> датум преузимања: 07.04.2014.

-Браћа Недић-Осечина. Доступно на:

<http://topodgorina.com/spomenici.htm> датум преузимања: 07.04.2014.

-Српски Термопили. Доступно на:

<http://forum.burek.com/srpski-termopili-t460725.wap2.html> и

<https://www.facebook.com/notes/%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B0->

<https://www.facebook.com/notes/%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%98%D0%B0/%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%92%D0%BE%D1%80%D1%92%D0%B5->

<https://www.facebook.com/notes/%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%92%D0%BE%D1%80%D1%92%D0%B5-%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%B8-%D0%BC%D0%B8%D1%82-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D0%BB%D0%B5-%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%85%D0%B0%D1%98%D0%B4%D1%83%D0%BA%D0%B0/2523>

<https://www.facebook.com/notes/%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%85%D0%B0%D1%98%D0%B4%D1%83%D0%BA%D0%B0/2523>

<https://www.facebook.com/notes/%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%85%D0%B0%D1%98%D0%B4%D1%83%D0%BA%D0%B0/2523>

<https://www.facebook.com/notes/%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%85%D0%B0%D1%98%D0%B4%D1%83%D0%BA%D0%B0/2523>

<https://www.facebook.com/notes/%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%85%D0%B0%D1%98%D0%B4%D1%83%D0%BA%D0%B0/2523>

<https://www.facebook.com/notes/%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%85%D0%B0%D1%98%D0%B4%D1%83%D0%BA%D0%B0/2523>

<https://www.facebook.com/notes/%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%85%D0%B0%D1%98%D0%B4%D1%83%D0%BA%D0%B0/2523>

[94328147010](#) и

<http://www.sgd.org.rs/publikacije/zemlja%20i%20judi/56/2006%20-%20Ljiljana%20Grcic%20-%20Srpski%20Termopili.pdf>

датум преузимања: 07.04.2014.

-Филип Вишњић-бој на Чокешини. Доступно на:

<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/reportaze/aktuelno.293.html:250869-Pamte-srpske-Termopile> датум преузимања: 07.04.2014.

-Манастир Чокешина. Доступно на:

<http://pravoslavlje.spc.rs/broj/936/tekst/manastir-cokesina/> датум преузимања:07.04.2014.

-Николић, Душан, 2004, *Сви Недини синови*, Народна библиотека Осечина,56-68.

-Моловић, Николић, 1996, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, књига 3, свеска 13, Колубара.

- Леополд, Ранке, *Српска револуција*, Завод за уџбенике, Београд, 78-90.